

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Geisler / spr. /
Sędziowie:	SA Bogdan Wysocki SO / del. / Maciej Rozpędowski
Protokolant:	Protokolant Halszka Mróz

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa administratora zastawu (...) SA z siedzibą we W.

przeciwko S. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda i pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 16 grudnia 2016 r., sygn. akt IX GC 935/15

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a. **w punkcie II zasądza od pozwanego S. H. na rzecz (...) SA w D. (KRS (...)) kwotę 1.737.501,60 zł (jeden milion siedemset trzydzieści siedem tysięcy pięćset jeden złotych i 60/100) z odsetkami ustawowymi od dnia 21 grudnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,**

b. **w punkcie III nakazuje ściągnąć od pozwanego S. H. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 93.320 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu,**

c. **w punkcie IV zasądza od pozwanego na rzecz powoda 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,**

1. **apelację pozwanego oddala w całości,**

2. **nakazuje ściągnąć od pozwanego S. H. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 86.876 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji,**

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego powoda w instancji odwoławczej,

SSO del. M. Rozpędowski SSA J. Geisler SSA B. Wysocki

I ACa 629/17

UZASADNIENIE

Powód (...) SA we W. wniósł o zapłatę od pozwanego S. H. na swoją rzecz kwoty 1.866.380,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania. Powód wskazał, że występuje na rzecz obligatariuszy jako administrator zastawów rejestrowych, jakie zostały ustanowione na wierzytelnościach przypadających od pozwanego na rzecz (...) SA w D., a wynikających z umowy finansowania z dnia 23.02.2011 roku zawartej pomiędzy (...) SA a pozwanym, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 11.05.2011 roku oraz aneksem nr (...) z dnia 14.10.2011 roku oraz z umowy pożyczki pomiędzy (...) sp. z o.o. ska w D. a pozwanym, która została przeniesiona na mocy przelewu wierzytelności na rzecz (...) SA dnia 31.10.2011 roku. Równocześnie powód wskazał, że występuje jako wierzyciel z postępowania egzekucyjnego, które toczy się przeciwko (...) SA w sprawie Km 3044/14 prowadzonej przez komornika sądowego na podstawie tytułu wykonawczego: wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20.10.2014 roku, a w którym to postępowaniu doszło do zajęcia przedmiotowych wierzytelności przypadających dłużnikowi od pozwanego. W związku z tym, że pozwany dobrowolnie nie spełnił świadczenia ewentualnie spełnił je na rachunek osoby nieuprawnionej, powód wystąpił na drogę postępowania sądowego. Powód wskazywał również na odszkodowawczą odpowiedzialność pozwanego powołując się na art. 415 kc.

W toku procesu powód, pismem z dnia 22.12.2015 roku (k. 290 i nast.), zmodyfikował swoje stanowisko wskazując, że domaga się zasądzenia dochodzonego roszczenia na rzecz (...) SA w D., a dopiero jako żądanie ewentualne wskazał, że domaga się zasądzenia tej kwoty na swoją rzecz. Jako podstawę roszczenia głównego powód wskazał swój status jako wierzyciela egzekwującego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (art. 902 w zw. z art. 887 § 1 kpc). Nadto podtrzymywał swoje stanowisko oparte na art. 333 kc, tj. że pozwany spełnił świadczenie do rąk osoby nieuprawnionej. podtrzymał swoje stanowisko również zakresie odszkodowania jako podstawę wskazując art. 415 kc.

Pozwany S. H. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania. W pierwszej kolejności pozwany podniósł, że spłacił sporne wierzytelności w całości. Nadto wskazał, że zawarte umowy zastawu rejestrowego są nieważne, brak jest legitymacji materialno-prawnej po stronie powoda oraz postępowanie przed Sądem Okręgowym w Katowicach było nieważne.

Wyrokiem z dnia 16.12.2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego S. H. na rzecz (...) F. S. G. kwotę 128.878,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi, w pozostały zakresie powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu. – k. 476 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku Sąd Okręgowy przedstawił w pisemnym uzasadnieniu na kartach 481-494.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód jest przedsiębiorcą – spółką prawa handlowego – który w zakresie swojej działalności gospodarczej zajmuje się między innymi finansową działalnością usługową.

Pozwany S. H. jest przedsiębiorcą prowadzącym na własny rachunek działalność gospodarczą.

Okoliczności niesporne, odpis KRS powoda oraz informacja z (...) pozwanego (k. 14-21, 32).

Na podstawie uchwały zarządu z 7.12.2011 roku nr(...) (...) SA w D. wyemitowała obligacje na okaziciela serii (...) (spółka miała wyemitować do 3500 obligacji i cenie emisyjnej 1000 zł każda). Wyemitowane obligacje miały zostać wykupione dnia 20.12.2012 roku. Wyemitowane obligacje zostały zabezpieczone przez ustanowienie zastawów rejestrowych na wierzytelnościach przysługujących (...) SA od pozwanego S. H.. W celu ustanowienia przedmiotowego zabezpieczenia (...) SA w D. zawarła z powodem, tj. (...) SA we W. najpierw w dniu 20.12.2011 roku umowę o pełnienie

funkcji administratora zastawu rejestrowego przy emisji obligacji (...) SA. Na podstawie tej umowy administrator został upoważniony do zawarcia z zastawcą umów zastawu na zabezpieczenie obligacji. Następnie zastawca, tj. (...) SA zawarł z powodem umowy ustanowienia zastawów rejestrowych na wierzytelnościach przysługujących od pozwanego. Zastawy zostały wpisane do Krajowego Rejestru Z. w dniu 11.01.2012 roku pod pozycjami: (...) oraz (...).

Okoliczności niesporne, treść uchwały (k.33-39), treść wpisów do Krajowego Rejestru Z. (k. 98-101), umowa o pełnienie funkcji administratora zastawów (treść k. 40-44), umowa o ustanowienie zastawu rejestrowego (treść k.45-53, 56-64, 406-424) postanowienie Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach wraz z zaświadczeniem (k. 54-55, 65-66), zeznania powoda (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 29.08.2016 roku).

Pozwany S. H. na podstawie umowy z dnia 23.02.2011 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 11.05.2011 roku oraz aneksem nr (...) z dnia 14.10.2011 roku uzyskał od (...) SA w D. finansowanie w wysokości 1.060.000,00 zł, a termin zwrotu tej kwoty upływał dnia 15.12.2012 roku. Nadto pozwany, na podstawie umowy z (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S. w D. uzyskał pożyczkę w wysokości 3.850.000,00 zł. Na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 31.10.2011 roku wierzytelność z tej umowy została przeniesiona na (...) SA w D.. Termin zwrotu tej pożyczki upływał dnia 31.12.2012 roku. Wierzytelności z powyższych umów były właśnie przedmiotem zastawów rejestrowych, o których mowa wyżej, a wpisanych z rejestrze pod nr (...) oraz (...).

Okoliczności niesporne, a wynikające z twierdzeń powoda, którym pozwany nie zaprzeczył, a jednocześnie odmówił przedstawienia treści umów pożyczek, zeznania powoda (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 29.08.2016 roku), zeznania świadka G. G. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 9.03.2016 roku)

Obligacje serii (...) spółki (...) SA zostały wyemitowane. Termin ich wykupienia upływał z dniem 20.12.2012 roku. Na ten dzień obligacje nie zostały wykupione przez emitenta. Na ten dzień saldo zobowiązań z tego tytułu, tj. dot. (...) obligacji serii (...) wynosiło 1.808.000,00 zł wartości nominalnej oraz 58.380,32 zł odsetek. Wartość nominalna jednej obligacji wynosiła 1000 zł.

Dowód: zestawienie obligacji wystawione przez (...) w K. (k. 329), zeznania powoda (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 29.08.2016 roku).

W dniu 20.10.2014 roku zapadł wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie XIV GC 312/14/JG, w którym od pozwanej (...) SA w D. została zasądzona na rzecz powoda, tj. (...) SA we W. kwota: 100.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21.12.2012 roku i kosztami postępowania z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego do wierzytelności pieniężnych obciążonych zastawami rejestrowymi wpisanymi do rejestru zastawów pod numerami nr (...) oraz (...). Wyrok ten jest prawomocny. Po uzyskaniu klauzuli wykonalności powód wszczął na podstawie tego tytułu wykonawczego egzekucję sądową przeciwko dłużnikowi. Postępowanie egzekucyjne prowadzi Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia –Fabrycznej we Wrocławiu dr A. K. pod sygnaturą Km 3044/14. W toku tego postępowania doszło do zajęcia wierzytelności zabezpieczonych zastawami rejestrowymi, a których dłużnikiem jest pozwany. Pismem z dnia 16.12.2014 roku komornik zajął wierzytelność przysługującą od pozwanego oraz wezwał do zapłaty należności komornikowi na wskazane konto. Pismem z dnia 5.01.2015 roku pozwany odpowiedział, że nie posiada żadnych zobowiązań wobec spółki (...) SA w D. oraz stwierdził, że wszystkie sumy dłużne zostały zapłacone. Następnie, pismem z dnia 20.05.2015 roku, pozwany zawiadomił komornika o terminach zapłaty świadczeń wynikających z umów pożyczek będących przedmiotem zastawu.

Dowód: dokumenty ze sprawy XIV GC 312/14/JG Sądu Okręgowego w Katowicach (pozew, sprzeciw od nakazu zapłaty), wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach wraz z zapisami o udzieleniu klauzuli wykonalności (k. 90-93 akt XIV GC 312/14/JG Sądu Okręgowego w Katowicach), zawiadomienie o wszczęciu egzekucji wraz z zajęciem wierzytelności oraz pisma, pozwanego (odpisy k. 73-77, 88-89).

Pismami z dnia 25.03.2013 roku (doręczone 2.04.2013 roku) powód wzywał pozwanego do przekazania informacji o aktualnym stanie wierzytelności będących przedmiotem zastawu. W tym piśmie powód wskazał swój rachunek bankowy jako właściwy do wpłat. Pismem z dnia 15.10.2013 roku (doręczone 18.10.2013 roku) powód wezwał

pozwanego do zapłaty należności na rachunek powoda. W odpowiedzi, pismem z dnia 14.11.2013 roku, bez wskazania stanu wierzytelności, pozwany poinformował, że wykonanie przez niego zobowiązania nie jest zagrożone wskazując przewidywany termin uregulowania zobowiązań na 31.01.2014 roku.

Okoliczności niesporne, treść pism wraz z dowodami doręczenia k. 90-96

W okresie od 20.05.2011 roku do 4.06.2014 roku pozwany dokonał licznych wpłat pieniężnych na rachunek (...) SA. Zgodnie z zapisami na dowodach wpłat część należności stanowiła uregulowanie należności z określonych faktur Vat. Część wpłat została oznaczona wprost jako spłata pożyczki, przy czym na poczet pożyczki od H. pozwany wpłacił dnia 17.01.2013 roku kwotę 100.000,00 zł (k. 264, 265) oraz w dniu 2.07.2013 roku kwotę 4.000.000,00 zł (k. 284). Suma pozostałych wpłat na poczet pożyczki wynosi natomiast 247.000,00 zł.

Dowód: wydruki z elektronicznych potwierdzeń przelewów oraz kopie pocztowych dowodów wpłat (k. 250-286), częściowo zeznania świadka G. G. (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 9.03.2016 roku)

W 2015 roku powód kierował do pozwanego kolejne wezwania do zapłaty należności.

Dowód: wezwanie (treść k. 84-85)

. Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie częściowo bezspornych twierdzeń stron oraz na podstawie powołanych wyżej dowodów. Sąd uznał za wiarygodne przedstawione w sprawie dokumenty w oryginałach, odpisach lub kopiach, za wyjątkiem części kopii dowodów wpłat przedstawionych przez pozwanego, a zakwestionowanych przez powoda, które rzeczywiście były nieczytelne lub dotyczyły innych należności niż spłata pożyczki. Sąd uznał za wiarygodne dowody przelewów bankowych (powód nie wnioskował o spowodowanie weryfikacji ich prawdziwości oraz faktycznie ich nie kwestionował, a dokumenty te uzyskuje się poprzez pobranie z internetu i wykonanie wydruku komputerowego). Sąd uznał natomiast za niewiarygodne częściowo kopie dowodów wpłat na pocztę, tj. te wskazane przez powoda, które faktycznie częściowo są nieczytelne np. w zakresie treści stempla pocztowego (np. k 263). Treść dowodu zapłaty kwoty 4000000 zł tytułem odsetek i kapitału z pożyczki nr (...) z dnia(...)roku jest natomiast w pełni czytelna wraz ze stemplem pocztowym. Należy zaznaczyć, że powód kwestionował treść stempli pocztowych z uwagi na ich nieczytelność. Pozwany powinien więc przedstawić w sądzie zakwestionowane dokumenty w oryginałach, czego jednak nie uczynił. W większości jednak zakwestionowane przez powoda dowody wpłat dotyczyły zapłaty należności za oznaczone faktury lub inne należności nie związane z przedmiotowymi umowami pożyczek. Wobec nieprzedstawienia przez pozwanego innych dokumentów potwierdzających, że mimo to przedmiotowe wpłaty zostały zaliczone na poczet umów pożyczek, sąd uznał, że tak nie było, czyli kopie tych dowodów wpłat nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Zeznania świadka G. G. sąd uznał za wiarygodne jedynie w części, tj. w zakresie, gdzie potwierdzenie znajdowały w przedstawionych dokumentach. Co do zasady świadek potwierdził, że pozwany spłacił częściowo zobowiązania z umów pożyczek na rachunek (...) SA, jednakże wysokość tych wpłat sąd ustalił na podstawie przedstawionych przez pozwanego dowodów wpłat i przelewów, tym bardziej że wiedza świadka co do wysokości stanowiła wartości orientacyjne. Świadek nie podał również wiarygodnych informacji co do dokumentów spółki (...) SA, którą faktycznie reprezentował, nie wykonał zobowiązania sądu. Faktycznie odmowa przedstawienia dokumentów nie była uzasadniona w świetle pisma KPP w B. z dnia 30.09.2016 roku (k. 468).

W ocenie sądu strona powodowa nie wykazała, stosownie do art. 6 kpc, odpowiednimi dowodami faktu istnienia i wysokości wierzytelności będącej podstawą zabezpieczenia zastawem rejestrowym na czas orzekania, a również sąd z urzędu, z uwagi na występującą w sprawie tajemnicę bankową, zmianę domu maklerskiego i odmowę przedstawienia dokumentów, nie był a stanie tej okoliczności wyjaśnić (pisma z domów maklerskich k. 470-471, 450). Należy wskazać, że powód w niniejszym postępowaniu, ale także w zakresie kompleksowego administrowania zastawami rejestrowymi, na podstawie umowy zawartej z emitentem obligacji, działa na rzecz obligatariuszy, tj. reprezentuje ich interesy. Powodowi znane są fakty dotyczące zmiany domu maklerskiego zajmującego się prowadzeniem rachunku obligacji, znany mu jest ten podmiot z nazwy i adresu, wobec czego to powód powinien uzyskać od tego podmiotu niezbędne

dane i informacje na temat obligatariuszy oraz ich wierzytelności z tytułu niewykupienia obligacji. Pozwany nie ma takich uprawnień, natomiast powód jest jedynym podmiotem w tym procesie, który mógłby podjąć skuteczną próbę ustalenia powyższego. Brak takiej inicjatywy dowodowej sprawia, że nie została wykazana okoliczność istnienia i wysokości zabezpieczonej wierzytelności na czas orzekania. Jedyny dokument na ten temat pochodzi z dnia wykupu obligacji. Jest to jednak okoliczność bardzo odległa w czasie, której w żaden sposób pozwany ani sąd nie są w stanie zweryfikować według stanu aktualnego. Brak wiedzy po stronie powoda na ten temat wprowadza również niepokój co do możliwości zrealizowania orzeczenia sądu w niniejszej sprawie, gdyż powód domagał się uzyskania określonej kwoty pieniędzy, które ostatecznie nie powinny pozostać w jego majątku, gdyż powinny zostać przekazane obligatariuszom i to w odpowiednich wysokościach.

Powód nie wykazał również, aby zaszyły w sprawie zdarzenia niezbędne do uprawnienia go do zaspokojenia się wprost z wierzytelności zabezpieczonych zastawami rejestrowymi.

Powód wykazał natomiast fakty usprawiedliwiające jego roszczenie co do uwzględnionej w wyroku wysokości jako wierzyciel prowadzący sądowe postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi (...) SA w D., na podstawie prawomocnego i zaopatrzonego w klauzulę wykonalności orzeczenia sądu, w którym to postępowaniu doszło do zajęcia wierzytelności przysługujących dłużnikowi od pozwanego. W tym zakresie sąd jest związany prawomocnym orzeczeniem innego sądu, więc badał jedynie fakt prowadzenia egzekucji, dokonania zajęcia oraz istnienie i wysokość zajętej wierzytelności. Z treści dokumentów zgromadzonych w aktach tego postępowania jednoznacznie wynika, że powód występował tam również jako administrator zastawów rejestrowych i proces ten faktycznie zmierzał do zaspokojenia roszczenia z przedmiotów zastawu. W ocenie sądu pozwany w żaden sposób nie wykazał, aby wyrok w sprawie XIV GC 312/14/JG został wydany w warunkach nieważności postępowania.

Biorąc pod uwagę natomiast twierdzenia powoda o treści umów pożyczek oraz finansowania i wynikających z nich wierzytelności będących przedmiotem zastawów rejestrowych oraz postawę pozwanego, który nie zaprzeczył treści przytoczonej przez powoda, przyznał w odpowiedzi na pozew, że tego rodzaju jego zobowiązania powstały (choćby twierząc, że zobowiązania te spłacił i dołączając szereg kopii dowodów zapłaty oraz przelewów bankowych), a wynikających również z zapisów z krajowego rejestru zastawów oraz odmówił przedstawienia dokumentów tych umów, sąd w trybie art. 230 kpc w zw. z art. 233 § 2 kpc i art. 231 kpc, uznał te fakty za przyznane, względnie wyprowadzone z innych ustalonych faktów. Chodzi o fakty takie jak: zawarcie przez pozwanego przedmiotowych umów pożyczek i finansowania, otrzymanie przez pozwanego pożyczonych kwot, przelew wierzytelności z jednej z nich z wierzyciela jakim było (...) sp. z o.o. (...) na (...) SA, wysokość należności głównych z tych pożyczek oraz ustalone terminy ich zwrotu.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powód w niniejszym postępowaniu dochodził roszczeń jako administrator zastawów rejestrowych celem uzyskania środków na zaspokojenie roszczeń obligatariuszy z tytułu wykupu obligacji serii (...) spółki (...) SA wyemitowanych w wyniku realizacji uchwały zarządu tej spółki nr (...) z dnia 7.12.2011 roku. Powód wskazał również na swoją legitymację czynną jako wierzyciela egzekwującego świadczenie pieniężne od (...) SA, gdzie przedmiotem zajęcia były wierzytelności przysługujące dłużnikowi od pozwanego. Powód realizuje więc prawa zastawnika. W ocenie sądu, wbrew twierdzeniom pozwanego, umowy o ustanowieniu zastawów są ważne i skuteczne. Ich zapisy nie są sprzeczne z istotą tego stosunku prawnego, a zapis dotyczący sposobu spełnienia świadczenia wiąże jedynie strony tych umów (powoda oraz (...) SA), a nie pozwanego -przynajmniej do czasu zawiadomienia go o obowiązku spełnienia świadczenia na rachunek administratora zastawów poprzez doręczenie tych umów, względnie wspólnego oświadczenia i wezwania w tym przedmiocie przez powoda oraz (...) SA. W ostateczności, co do oceny tych umów, zastosowanie znajduje art. 58 § 3 kc.

Zastawcą z umów zastawu rejestrowego będących przedmiotem niniejszego postępowania jest (...) SA w D., przedmiotem zastawu – wierzytelności pieniężne, tj. należności z tytułu zwrotu pożyczonych pieniędzy, a dłużnikiem z tytułu tych należności jest pozwany.

Zastaw jest ograniczonym prawem rzeczowym, który zgodnie z art.306 § 1 kc w zw. z art.327 kc może być ustanowiony na prawach zbywalnych w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności. W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy doszło do ustanowienia zastawu na w/w wierzytelnościach i to zastawu rejestrowego – zgodnie z art. 308 kc i ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 z późn. zm.). Biorąc pod uwagę, że emisja obligacji, umowy o pełnienie obowiązków administratora zastawów oraz ustanowienie zastawów rejestrowych miały miejsce w grudniu 2011 roku, w niniejszej sprawie zastosowanie znajdują przepisy prawa obowiązujące w tamtym czasie.

Okolicznością podstawową usprawiedliwiającą domaganie się zaspokojenia przez zastawnika z przedmiotu zastawu jest istnienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem (np. art. 18 ust 1 w/w ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów stanowi, że „wygaśnięcie wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym powoduje wygaśnięcie zastawu”). W procesie sądowym, gdzie zastawnik dochodzi zaspokojenia z przedmiotu zastawu ważne jest więc wykazanie istnienia i wysokości wierzytelności zabezpieczonej zastawem, tym bardziej, że pozwany (tj. dłużnik wierzytelności zastawionej) nie jest stroną czynności prawnej, z której powstała zabezpieczona wierzytelność wobec czego nie zna jej treści i nie jest w stanie przedstawić dowodów na wykazanie np. jej całkowitego lub częściowego wygaśnięcia.

I tak, obligacje (...) SA zostały wyemitowane w czasie obowiązywania ustawy z dnia z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach (Dz.U. Nr 83, poz. 420). Na dzień wykupu, tj. 20.12.2012 roku, saldo zobowiązań z tego tytułu, tj. dot. (...) obligacji serii (...) wynosiło 1.808.000,00 zł wartości nominalnej oraz 58.380,32 zł odsetek. Wartość nominalna jednej obligacji wynosiła 1000 zł. Brak jest danych o aktualnym stanie przedmiotowych wierzytelności. Strona powodowa nie przedstawiła żadnych dowodów, ani nawet twierdzeń, na temat tego czy i kiedy – zgodnie z art. 24 ust 2 w/w ustawy o obligacjach – obligatariusze zażądali wykupu obligacji, których emitent nie wykupił w wyznaczonym pierwotnie terminie.

Na zabezpieczenie roszczeń obligatariuszy z tytułu wykupu obligacji serii (...) emitent ustanowił zastawy rejestrowe na przysługujących mu wierzytelnościach od pozwanego z tytułu spłaty dwóch pożyczek (jedna nazwana umową finansowania), tj. nr (...) z dnia(...) roku pomiędzy pozwanym a (...) sp. z o.o. SKA, która została przeniesiona na mocy przelewu wierzytelności na (...) SA oraz pomiędzy (...) SA a pozwanym z dnia 23.02.2011 roku. Powód został ustanowiony administratorem tych zastawów na podstawie umowy z dnia 20.12.2011 roku zawartej z emitentem oraz art. 2 ust 4 i art. 4 ust 3 i 4 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. Nr 149, poz. 703 z późn. zm.). Tryb zaspokojenia zastawnika (w tym wypadku obligatariusze za których działa powód jako administrator zastawu) został wskazany zarówno w umowie z dnia 20.12.2011 roku o pełnienie funkcji administratora zastawu rejestrowego, w umowach o ustanowieniu zastawu rejestrowego jak i w w/w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Przede wszystkim – zgodnie z zapisami umów powód miał prawo wyboru sposobu zaspokojenia z przedmiotu zastawu. Zgodnie z art. 20 w/w ustawy o rejestrze zastawów i zastawie rejestrowym powód realizując uprawnienia zastawnika (tj. obligatariuszy jako administrator zastawów rejestrowych) ma prawo zaspokoić się z przedmiotu zastawu w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego. W celu zrealizowania tego sposobu zabezpieczenia powód powinien uzyskać najpierw tytuł wykonawczy przeciwko zastawcy (tj. emitenta obligacji – (...) SA), wszcząć na jego podstawie postępowanie egzekucyjne, gdzie jako sposób egzekucji wskazuje przedmiot zastawu rejestrowego i następnie egzekucja kierowana jest do przedmiotu zastawu. Ten właśnie sposób zaspokojenia z przedmiotu zastawu powód realizuje co do części roszczenia dochodzonego w niniejszym postępowaniu, a które to roszczenie w tym zakresie sąd uznał za zasadne. Powód bowiem realizuje swoje uprawnienia jako wierzyciel z postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia –Fabrycznej we Wrocławiu dr A. K. pod sygnaturą Km 3044/14 na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie XIV GC 312/14/JG zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, w którym od pozwanej (...) SA w D. została zasądzona na rzecz powoda, tj. (...) SA we W. kwota: 100.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21.12.2012 roku i kosztami postępowania. W toku przedmiotowego postępowania egzekucyjnego doszło do zajęcia wierzytelności dłużnika przypadającej od pozwanego, a wynikającej z przedmiotowych umów pożyczek (tj. z przedmiotu zastawu rejestrowego, które wprost zostały

wskazane w wyroku jako właściwy sposób zaspokojenia wierzyciela). W toku tego postępowania dłużnik zajętych wierzytelności, tj. pozwany odmówił przekazania środków komornikowi twierdząc, że należne świadczenia przekazał swojemu wierzycielowi, tj., (...) SA przed ich zajęciem. Zgodnie więc z powołanymi przepisami oraz z art. 887 § 1 kpc w zw. z art. 902 kpc powód jako wierzyciel, z mocy zajęcia wierzytelności, może wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika. Jednocześnie, zgodnie z art. 887 § 2 kpc, powód przypozwał do niniejszego postępowania dłużnika, tj. (...) SA, który jednak do postępowania nie wstąpił. W konsekwencji również, zgodnie ze zmienioną treścią powództwa, sąd zasądził świadczenie na rzecz dłużnika, tj. (...) SA. Sąd jednak w zakresie tego roszczenia mógł orzekać o kwocie wynikającej z egzekwowanego tytułu wykonawczego. Jednocześnie sąd w niniejszym postępowaniu nie może kwestionować treści tytułu wykonawczego, którym jest prawomocny wyrok innego sądu zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

W zakresie natomiast ustalenia wysokości zobowiązań pozwanego wobec (...) SA w D., a wynikających z przedmiotowych umów pożyczek (umowę finansowania należy potraktować również jako umowę pożyczki skoro z jej treści wynika, że pozwany otrzymał od (...) SA określoną sumę pieniędzy, którą zobowiązany był zwrócić w określonym terminie), to zgodnie z poczynionymi ustaleniami pożyczka na rzecz pierwotnego wierzyciela (...) sp. z o.o. (...) a przelana na rzecz (...) SA wynosiła 3.850.000,00 zł, a termin jej zwrotu przypadał na 31.12.2012 roku. Druga pożyczka (o finansowanie) wynosiła 1.060.000,00 zł, a termin zwrotu upływał dnia 15.12.2012 roku. Nie zostały przedstawione żadne twierdzenia i dowody na okoliczność np. czy i w jakiej wysokości należne były odsetki, czy też inne warunki tych umów, jednakże ustalone dane co do wysokości kwot oraz terminów zwrotu stanowią wystarczające cechy umów pożyczek, zgodnie z art. 720 § 1 kc i art. 723 kc oraz do ustalenia odpowiedzialności pozwanego. Należało jednak ustalić czy, a jeśli tak to w jakim zakresie pozwany swoje zobowiązanie spełnił oraz czy naruszył art. 333 kc. W ocenie sądu pozwany wykazał przedstawionymi dokumentami – dowodami przelewów oraz dowodem wpłaty na pocztę (kopia czytelna, k.284), że spłacił pożyczkę, gdzie pierwotnym wierzycielem był (...) sp. z o.o. SKA (w dniu 17.01.2013 roku kwotę 100.000,00 zł oraz w dniu 2.07.2013 roku kwotę 4.000.000,00 zł) – na rachunek (...) SA. Strona powodowa nie wykazała, aby pozwany został zawiadomiony przez (...) SA lub przez powoda o ustanowieniu zastawu na przedmiotowej wierzytelności i konieczności dokonywania spłaty innemu podmiotowi niż wierzyciel, tj. zgodnie z art. 329 § 2 kc oraz § 2 pkt 3 i 6 umów o ustanowienie zastawu rejestrowego (k. 46, 47, 57, 58). Powód nie przedstawił pozwanemu wspólnego oświadczenia własnego oraz (...) SA, że wpłaty mają być dokonywane na rachunek powoda, względnie nie przedstawił pozwanemu umów o ustanowieniu zastawów oraz powierzenia funkcji administratora zastawów. Pierwsze pismo z dnia 25.03.2013 (k. 90) informujące o możliwości innego sposobu spełnienia świadczenia niż na rachunek (...) SA pozwany otrzymał dnia 2.04.2013 roku, gdzie powód wzywał przede wszystkim pozwanego do przekazania informacji o aktualnym stanie wierzytelności będących przedmiotem zastawu nie wzywając do zapłaty, ani nie dołączając żadnych dokumentów potwierdzających swoje uprawnienia do odbioru świadczenia. Kolejne pismo, wzywające konkretnie do zapłaty (k. 93) pozwany otrzymał dnia 18.10.2013 roku tj. po dokonaniu wpłaty pozostałej części zadłużenia w lipcu 2013 roku. Jeszcze później, bo 16.12.2014 roku komornik sądowy dokonał zajęcia przedmiotowych wierzytelności w postępowaniu egzekucyjnym. Wówczas pozwany zawiadomił komornika, że wierzytelności te już nie istnieją. W zakresie drugiej z pożyczek (o finansowanie), na podstawie przedstawionych dowodów wpłat, można było ustalić, że pozwany spłacił najwyżej 247.000,00 zł na rachunek (...) SA. Pozostało więc do zapłaty 813.000,00 zł. Powyższe ustalenie, bez konieczności bardziej szczegółowego omawiania skuteczności spłaty przez pozwanego pierwszej z pożyczek, jest wystarczające dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, gdyż kwota niezwróconej należności znacznie przewyższa roszczenie dochodzone przez powoda, które sąd uznał za zasadne również co do wysokości. Sąd kierował się bowiem wskazaną przez powoda w piśmie z dnia 26.09.2016 roku (k. 457) kolejnością zaspokajania świadczeń z poszczególnych przedmiotów zastawu. Kwota pozostała do zwrotu (813.000 zł) przewyższa znacznie roszczenie powoda z niniejszego postępowania w zakresie, w którym powód realizuje swoje uprawnienia jako wierzyciela z postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi (...) SA, gdzie to egzekwowane świadczenie wynosi 100.000 zł plus odsetki i koszty postępowania. W tym zakresie więc sąd uwzględnił powództwo, tj. zasądzając kwotę 128.878,72 zł, na którą składa się należność główna w kwocie 100.000,00 zł, a pozostałą część stanowią koszty postępowania wskazane w piśmie komornika o zajęciu (k. 74: 8617 zł koszty procesu, 66 zł, koszty klauzuli, 20181,08 zł opłata egzekucyjna, 14,64 zł wydatki gotówkowe). Odsetki sąd zasądził również, zgodnie z treścią egzekwowanego wyroku oraz art. 481 kpc, jedynie od kwoty należności głównej

od momentu popadnięcia w stan opóźnienia. Pozwany powinien zwrócić kwotę finansowania 15.12.2012 roku, więc od 16.12.2012 roku popadł w opóźnienie. Obligacje natomiast miały zostać wykupione przez emitenta z dniem 20.12.2012 roku, więc emitent popadł w opóźnienie od 21.12.2012 roku.

W pozostałej części sąd uznał powództwo za niezasadne i oddalił je, tj. zarówno jako roszczenia powoda występującego na rzecz obligatariuszy o zapłatę należności z tytułu wierzytelności zabezpieczonych zastawem rejestrowym jak również jako należności stanowiących odszkodowanie.

Jak wspomniano wcześniej powód jako administrator zastawów, w celu zrealizowania praw zastawnika (obligatariuszy) mógł wybrać, poza egzekucją sądową, także inny sposób zaspokojenia z przedmiotu zastawu. Zgodnie z § 2 pkt 5 i 6 umowy z dnia 20.12.2011 roku o pełnienie funkcji administratora zastawu, § 8 umów o ustanowieniu zastawu rejestrowego oraz art. 22 ust 1 pkt 3, art. 23 i art. 24 w/w ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów powód pierwotnie mógł wybrać, oprócz egzekucji sądowej, drogę zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej zastawem poprzez: przejęcie przedmiotu zastawu na własność lub przez sprzedaż przedmiotu zastawu bez przejmowania go na własność – w drodze przetargu publicznego, przy czym co najmniej na 7 dni przed podjęciem działań powód miał obowiązek powiadomić zastawcę na piśmie o wyborze sposobu zaspokojenia. W ocenie sądu powód w niniejszym postępowaniu nie wykazał, że dokonał wyboru sposobu zaspokojenia poprzez przejęcie przedmiotów zastawu na własność, względnie poprzez jego sprzedaż w drodze przetargu publicznego. Brak jest oświadczenia powoda o takiej treści. Z okoliczności niniejszej sprawy wynika natomiast, że powód wybrał sposób zaspokojenia poprzez sądowe postępowanie egzekucyjne, gdyż faktycznie w zainicjowanym postępowaniu egzekucyjnym doprowadził do zajęcia komorniczego przedmiotów zastawu. Tym samym, konsekwentnie, stosując art. 21 a w/w ustawy o zastawach rejestrowych i rejestrze zastawów należało stwierdzić, że od chwili zajęcia przedmiotu zastawów (tj. od 16.12.2014 roku) powód nie może podejmować czynności mających na celu zaspokojenie na podstawie przepisów art. 22-27 tej ustawy. Skoro więc powód przedstawił tytuł wykonawczy przeciwko (...) SA w D. na kwotę 100.000 zł plus koszty postępowania, podlegający egzekucji sądowej, gdzie doszło do zajęcia komorniczego przedmiotu zastawów, tylko do tej wysokości wykazał, że ma prawo do zaspokojenia w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego. W związku z brakiem natomiast złożenia jednoznacznego oświadczenia o wyborze sposobu zaspokojenia poprzez przejęcie przedmiotów zastawów na własność, względnie ich sprzedaż, w ocenie sądu brak jest podstaw do uwzględnienia powództwa w pozostałym zakresie.

Powództwo podlegało również oddalaniu po jego rozpoznaniu w kontekście roszczenia odszkodowawczego z art. 415 kc. Przepis ten stanowi, że kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Poszkodowany zobowiązany jest do wykazania powstania szkody co do zasady oraz co do wysokości, winy sprawcy szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy działaniem lub zaniechaniem sprawcy a powstaniem szkody. W ocenie sądu powód nie wykazał żadnej z tych okoliczności.

Umowy o ustanowieniu zastawów rejestrowych oraz o pełnienie funkcji administratora zastawów zostały zawarte dnia 20 i 21.12.2011 roku. Już od tego czasu powód mógł i powinien podjąć działania w celu zawiadomienia pozwanego o tych czynnościach, doręczenia mu odpowiednich dokumentów dla prawidłowego zabezpieczenia wierzytelności oraz wykonania zobowiązania przez pozwanego. Termin wykupu obligacji minął z dniem 20.12.2012 roku. Już od tego czasu powód jako administrator zastawów rejestrowych mógł i powinien podejmować działania w celu pozyskania środków na spłatę obligatariuszy oraz w celu ustalenia obligatariuszy oraz wysokości ich wierzytelności. Wpisy w rejestrze zastawów zostały dokonane 11.01.2012 roku (k. 54-55 i 65, 66). Z wpisów tych jednak nie wynika sposób spełnienia zastawionych wierzytelności. Trudno oczekiwać, aby pozwany w takiej sytuacji miał dostateczną wiedzę o tym, że ma spełnić swoje świadczenie pieniężne na rachunek innego podmiotu niż jego pierwotny wierzyciel. Dla przyjęcia skutecznej zmiany wierzyciela oraz sposobu spełnienia świadczenia powinien, w ocenie sądu, otrzymać konkretne oświadczenie powoda (w szczególności o przejęciu wierzytelności) wraz z dokumentami w postaci umowy ustanowienia zastawu, ewentualnie oświadczenie zastawcy (...) SA wskazujące nowego wierzyciela i jego rachunek bankowy do spłaty. Wszystkie te czynności powinny zostać wykonane przed faktyczną spłatą przez pozwanego wierzytelności do dotychczasowego wierzyciela. Pierwsze konkretne działania powód podjął dopiero w marcu 2013 roku, a i wówczas wysłał do pozwanego jedynie ogólne pismo, nie dołączając umowy o ustanowieniu zastawu,

względnie oświadczenia zastawcy wskazującego, że zapłata ma nastąpić na rachunek powoda. W działaniach, które sąd uznał za spełnienie świadczenia przez pozwanego na rzecz dotychczasowego wierzyciela, biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, sąd nie dopatrył się zawinienia pozwanego, w szczególności opisanego w pozwie jako działanie z pełną świadomością spełnienia świadczenia do rąk osoby nieuprawnionej. Pismo skierowane do powoda, a informujące o braku zagrożenia w spłacie wierzytelności, pozwany wystosował już po tych wpłatach, tj. 14.11.2013 roku. Pozwany na tamten czas z pewnością nie spłacił jeszcze całości zobowiązania (w szczególności z umowy finansowania), a w piśmie nie podał żadnych konkretnych kwot. Nadto, w ocenie sądu, skoro pozwany nie spełnił swojego świadczenia w całości, a jedynie w części, to oznacza, że część przedmiotu zastawu istnieje, tylko powód ma obowiązek podjąć właściwe działania i wykazać swoją legitymację do zaspokojenia się z przedmiotu zastawu w dochodzonej wysokości. Nie można więc w tym zakresie przyjąć, że powstała szkoda. Nadto powód nie wykazał kto jest podmiotem poszkodowanym (z pewnością nie powód), tj. wskazał jedynie na obligatariuszy, jednakże w żaden sposób nie był w stanie sprecyzować imiennie kim są obligatariusze oraz czy i w jakim zakresie powód ma legitymację czynną do występowania z roszczeniem o zapłatę odszkodowania we własnym imieniu, ale na ich rzecz. Powód wykazał bowiem jedynie, że posiada legitymację czynną jako administrator zastawów rejestrowych do występowania w imieniu własnym ale na rachunek obligatariuszy w zakresie administrowania zastawami rejestrowymi oraz zastosowaniem odpowiedniego sposobu zaspokojenia z przedmiotu zastawów. Na koniec należy wskazać, że powód nie wykazał czy po stronie obligatariuszy powstała szkoda, a jeśli tak to w jakiej wysokości. Należy zaznaczyć, że w tym celu powinien być wykazany aktualny stan niewykupionych obligacji oraz ich wartości wraz z odsetkami. Powód nie podjął żadnych kroków z tym kierunkiem. Sąd z urzędu również nie uzyskał odpowiednich dokumentów. Nadto nie należy zapominać, że podmiotem odpowiedzialnym za wykup obligacji jest ich emitent, tj. (...) SA, który za to zobowiązanie odpowiada całym swoim majątkiem. Powód w niniejszej sprawie nie przedstawił dowodów w celu wykazania, że podmiot ten nie posiada żadnego innego majątku (poza przedmiotami zastawu), z którego mogą zostać zaspokojeni obligatariusze.

W związku z powyższym sąd oddalił powództwo o zapłatę dochodzonego roszczenia od pozwanego na rzecz powoda w całości, a w zakresie roszczenia o zapłatę na rzecz (...) SA w D. sąd oddalił powództwo ponad kwotę: 128.878,72 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania wskazanymi w wyroku, uznając je za niewykazane w większej wysokości.

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 – 4 kpc i art. 100 kpc w zw. z § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.09.2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (...) oraz art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28.07.2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398 z późn. zm.). Powód wygrał sprawę jedynie w niecałych 7%, a pozwany w pozostałej części. Powód był zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych, wobec czego nie uiszczył opłaty od pozwu. W części w jakiej pozwany przegrał sprawę, od wartości zasądzonego roszczenia, pozwany został więc obowiązkiem zapłaty na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczonej opłaty od pozwu jak w punkcie III wyroku. Na koszty postępowania rozliczone stosunkowo między stronami w punkcie IV wyroku składały się koszty zastępstwa procesowego pełnomocników każdej ze stron, tj. 2x 7217 zł.

Wyrok z dnia 16.12.2016 r. zaskarżyły apelacjami obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo (pkt II) oraz co do kosztów (pkt IV). Zarzucając naruszenie zarówno prawa procesowego, jak i prawa materialnego skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od S. H. na rzecz spółki (...) SA kwoty 1.737.501,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi ewentualnie o zasądzenie od S. H. na rzecz powoda kwoty 1.737.501,60 zł wraz z odsetkami ustawowymi i stosownym rozstrzygnięciem w przedmiocie kosztów procesu. – k. 503-624

Pozwany zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo (pkt 1) oraz co do kosztów (pkt 3). Zarzucając naruszenie prawa procesowego skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa co do kwoty 128.879 zł wraz ze stosownym rozstrzygnięciem w przedmiocie kosztów procesu. – k. 497-502

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powoda w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. – k. 635-641

W toku postępowania międzyinstancyjnego pojawiły się nowe okoliczności, które miały istotne znaczenia dla biegu sprawy.

W dniu 4.10.2017 r., w sprawie XIV GC 117/17, Sąd Okręgowy w Katowicach wydał wyrok zaoczny w sprawie z powództwa spółki (...) SA z siedzibą we W. (powoda w niniejszej sprawie) przeciwko spółce (...) SA z siedzibą w D., którym zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.766.380,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi, zastrzegając pozwanej prawo powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do przedmiotu zastawu rejestrowego zapisanego w rejestrze zastawów pod pozycją 2291056 i 2291057. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 3.11.2017 r. – k. 661

Bezspornym było, że umorzona została egzekucja z wierzytelności i praw prowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Fabrycznej we Wrocławiu – dr A. K. w sprawie Km 3044/14, z wniosku powoda przeciwko spółce (...) SA, na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20.10.2014 r. – XIV GC 312/14, w której dokonano zajęcia wierzytelności spółki (...) SA u trzeciodłużnika S. H.. – k. 656

Jednocześnie powód wszczął kolejne postępowania egzekucyjne przeciwko spółce (...) SA, w której dokonał zajęcia wierzytelności spółki (...) SA u trzeciodłużnika S. H. z tytułu wierzytelności obciążonych zastawem rejestrowym wpisanych do rejestru zastawów pod numerami (...) i (...).

Sprawa Km 1045/17 prowadzona jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowy w Oławie – M. S. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20.10.2014 r. – XIV GC 312/14. – k. 664-666, 673-674

Sprawa Km 1051/17 prowadzona jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowy w Oławie – M. S. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4.10.2017 r. – XIV GC 117/17. – k. 667-668, 675-676

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Apelacja pozwanego okazała się nieuzasadniona.

Odnośnie apelacji powoda.

W sprawie bezspornym było, że zobowiązanie spółki (...) SA wobec zastawników, których reprezentuje powód jako administrator zastawów rejestrowych, co do kwoty 100.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi było objęte wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20.10.2014 r. w sprawie XIV GC 312/14.

Istotnym dla sprawy było to, że dalsza część zobowiązania spółki (...) SA wobec zastawników reprezentowanych przez powoda jako administratora zastawów rejestrowych, co do kwoty 1.766.380,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi, objęta została kolejnym wyrokiem – wyrokiem zaocznym z dnia 4.10.2017 r. w sprawie XIV GC 117/17, który to wyrok uprawomocnił się z dniem 3.11.2017 r. – k. 661

Biorąc pod uwagę oba wyroki przyjąć należało, że zobowiązanie spółki (...) SA wobec zastawników reprezentowanych przez powoda zostało wykazane w pełni – co do kwoty 1.866.380,32 zł.

Administrator zastawu rejestrowego, realizujący uprawnienia zastawników jest upoważniony do podejmowania czynności zachowawczych, a zatem także do wystąpienia z powództwem windykacyjnym. – art. 330 kc

Pozwany w sprawie bronił się tym, że należności z tytułu pożyczek objętych zastawem rejestrowym uregulował, a o fakcie ustanowienia zastawów rejestrowych dowiedział się w chwili, gdy należności już były uregulowane poprzez zapłatę do rąk pożyczkodawcy. Na tę okoliczność przedłożył dowody wpłat. W ocenie Sądu Okręgowego nie wszystkie dowody wpłat przedłożone przez pozwanego odnosiły się do spłaty przedmiotowych pożyczek. Sąd przyjął, że pozwany nie wykazał, aby uregulował należność co najmniej w wysokości 813.000 zł.

To ustalenie oraz fakt istnienia wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 20.10.2014 r. – XIV GC 312/14 stanowił podstawę uwzględnienia przez Sąd I instancji powództwa do kwoty 128.878,72 zł.

Analizując wpłaty dokonane przez pozwanego Sąd Okręgowy uznał za prawidłowo wpłaconą należność w wysokości 4.000.000 zł w dniu 2.07.2013 r. – k. 284 Sąd Apelacyjny tego ustalenia nie podzielił.

Pismem z dnia 25.03.2013 r., doręczonym pozwanemu 2.04.2013 r., powód poinformował pozwanego, że na wierzytelności wynikającej z umowy finansowania z dnia 23.02.2011 r. zawartej między (...) SA a pozwanym ustanowiony został zastaw rejestrowy wpisany do rejestru zastawów pod pozycją 2291056 oraz na wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki z dnia 2.06.2011 zawartej między spółką (...) sp. z o.o. Ska a pozwanym, która została przeniesiona na mocy przelewu wierzytelności na rzecz (...) SA w dniu 31.10.2011 r. ustanowiony został zastaw rejestrowy wpisany do rejestru zastawów pod pozycją nr (...).

Do pisma powód dołączył kopie postanowień o wpisie do rejestru zastawów.

Ponadto powód wezwał pozwanego do przekazania informacji o aktualnym stanie przedmiotowych wierzytelności, w tym w szczególności, czy zostały one i w jakiej części spłacone, ile wynosi aktualne zadłużenie w podziale na kapitał, odsetki i należności uboczne. **Jednocześnie powód poinformował, że wszelkie spłaty przedmiotowych wierzytelności winny być dokonywane na rachunek bankowy powoda, który został wskazany.** – k. 90-92

Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, rejestr zastawów, wraz z dokumentami złożonymi do rejestru jest jawny. Możliwe jest uzyskanie dostępu do informacji zamieszczonych w rejestrze. Ten aspekt jawności rejestru zastawów jest nazywany jawnością formalną.

Ponadto w myśl art. 38 ust. 1 cyt. ustawy, od dnia dokonania wpisu w rejestrze zastawów nikt nie może zasłaniać się niezajomością danych ujawnionych w rejestrze, chyba że mimo zachowania należytej staranności nie mógł o nich wiedzieć. Ta regulacja określana jest zasadą jawności materialnej rejestru zastawów. W związku z dokonaniem wpisu w rejestrze zastawów wprowadzono pewne skutki materialnoprawne, które przypisuje się wszystkim uczestnikom obrotu (tj. znajomość informacji ujawnionych w rejestrze). Przepis ten wyraża regułę, zgodnie z którą zasadniczo nieistotny – pod względem prawnym – jest rzeczywisty stan świadomości uczestników obrotu odnośnie do treści wpisów w rejestrze zastawów. Zakłada się, że uczestnik obrotu dysponuje wiadomościami o wpisach zamieszczonych w rejestrze zastawów, choćby faktycznie o tych wpisach nie wiedział. Celem tego przepisu jest ochrona interesów zastawnika, któremu przysługuje zastaw rejestrowy ujawniony w rejestrze zastawów. Przepis ten zmierza do zachowania prawa przysługującego zastawnikowi zwłaszcza w przypadku obrotu przedmiotem zastawu (zbycia lub obciążenia).

Zgodnie z umowami z dnia 21.12.2011 r. o ustanowieniu zastawów rejestrowych (§ 2 pkt 2 i 6 obu umów), strony postanowiły, że wierzytelności objęte zastawem rejestrowym mogą być spłacone na wskazany rachunek bankowy administratora zastawów, czyli powoda. Ponadto zastawca, czyli (...) SA zobowiązał się zawiadomić dłużnika wierzytelności, czyli pozwanego, o ustanowieniu zastawów oraz obowiązku spłacenia wierzytelności na rachunek administratora zastawów, czyli powoda. Ponadto administrator zastawów był również uprawniony do dokonania powyższych zawiadomień. – k. 46-47, 57-58

Nie zostało wykazane, aby zastawca, czyli spółka (...) SA dokonała zawiadomień o jakich mowa wyżej.

Bezspornym jest natomiast, że powód, jako administrator zastawów, dokonał zawiadomienia pozwanego o ustanowieniu zastawów pismem z dnia 25.03.2013 r., które zostało doręczone pozwanemu 2.04.2013 r. – k. 90-91 **W ocenie Sądu Apelacyjnego, odmiennie aniżeli przyjął to Sąd I instancji, to zawiadomienie spełniło wymogi zawiadomienia przewidzianego § 2 pkt 6 obu umów.**

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego, że w sprawie powinien mieć zastosowanie art. 329 § 2 kc. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów do ustanowienia zastawu rejestrowego są wymagane umowa o ustanowieniu tego zastawu (umowa zastawnicza) między osobą uprawnioną do rozporządzenia przedmiotem zastawu (zastawcą) a wierzycielem (zastawnikiem) oraz wpis do rejestru zastawów. Cyt. art. 2 ust. 1 stanowi przepis szczególny w stosunku do art. 329 § 2 kc, gdy zastaw rejestrowy ustanowiono na wierzytelności. Wynika z tego, że do powstania zastawu rejestrowego nie jest konieczne zawiadomienie dłużnika obciążonej wierzytelności przez zastawcę. Wynika to z faktu, że rejestr zastawów jest jawny (art. 37 ust. 1), a w odniesieniu do dłużnika, który odpowiada z tytułu obciążonej wierzytelności, działa zasada jawności materialnej rejestru zastawów (art. 38).

W przypadku zastawu na prawach, zgodnie z art. 333 kc, do odbioru świadczenia uprawnieni są zastawca wierzytelności i zastawnik łącznie. Każdy z nich może żądać spełnienia świadczenia do rąk ich obu łącznie albo złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego przepis ten nie ma charakteru bezwzględnie obowiązującego. Strony w umowie zastawniczej mogą określić inny sposób spełnienia świadczenia przez dłużnika wierzytelności.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wyprowadzić należy następujące wnioski:

- wobec dłużnika wierzytelności działała zasada jawności formalnej i materialnej rejestru zastawów i to od momentu dokonania wpisu w rejestrze, tj. od dnia 11.01.2012 r. – k. 54-55, 65-66

- z całą pewnością, po otrzymaniu pisma powoda z 25.03.2013 r. pozwany posiadał pełną wiedzę o ustanowieniu zastawów rejestrowych na wierzytelnościach spółki (...) SA należnych od pozwanego na podstawie umowy o finansowanie i umowy pożyczki, wiedział o konkretnych wpisach do rejestru zastawów, nie było zatem żadnych przeszkód, aby zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów uzyskać informacje o danych z rejestru, a w myśl art. 38 ust. cyt. pozwany nie może się zasłaniać niezajomością danych umieszczonych w rejestrze,

- nie znając treści umów o ustanowieniu zastawów rejestrowych, chcąc dokonać spłaty wierzytelności obciążonych zastawem rejestrowym po dniu 2.04.2013 r., pozwany mógł zgodnie z informacją zawartą w piśmie z 25.03.2013 r. dokonać spłaty pozostałej należności na rachunek bankowy powoda, jako administratora zastawów albo zgodnie z dyspozycją art. 333 kc mógł spełnić świadczenie łącznie do rąk zastawcy i zastawnika albo złożyć je do depozytu sądowego, **nie mógł natomiast skutecznie dokonać spłaty wyłącznie do rąk zastawcy, czyli spółki (...) SA**, spełnienie świadczenie wyłącznie do rąk spółki (...) SA stanowiło spełnienie świadczenia do rąk osoby nieuprawnionej w rozumieniu art. 452 kc,

- w tych okolicznościach dokonanie w dniu 2.07.2013 r. spłaty kwoty 4.000.000 zł wyłącznie na rachunek zastawcy było działaniem nieprawidłowym i nie mogło wywołać skutku wobec powoda reprezentującego interesy zastawników. Stąd zaliczenie tej wpłaty przez Sąd Okręgowy, jako dokonanej prawidłowo nie było właściwe,

- mając na uwadze ustalenie Sądu Okręgowego, że pozwany nie zdołał wykazać spłaty co najmniej 813.000 zł swych zobowiązań, której to okoliczności pozwany nie zdołał podważyć w swej apelacji, to przyjmując, że również wpłata 4.000.000 zł nie może zostać uznana za wpłaconą prawidłowo, to łącznie niespłacone zobowiązanie pozwanego, obciążone zastawem rejestrowym wyniosło 4.813.000 zł.

Powód dysponuje obecnie dwoma tytułami wykonawczymi przeciwko zastawcy – spółce (...) SA na łączną kwotę 1.866.380,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi. Jednym na kwotę 100.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21.12.2012 r. – k. 71 i drugim na kwotę 1.766.380,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21.12.2012 r. – k. 661

Z tytułu spłaty obu pożyczek pozostało pozwanemu 4.813.000 zł.

Powód wszczął postępowania egzekucyjne przeciwko spółce (...) SA, na podstawie obu tytułów wykonawczych, w których dokonał zajęcia wierzytelności spółki (...) SA u trzeciodłużnika S. H. z tytułu wierzytelności obciążonych zastawem rejestrowym wpisanych do rejestru zastawów pod numerami (...) i (...). – k. 664-668, 673-676

Kwota pozostała do zwrotu (4.813.000 zł) przewyższa znacznie całe roszczenie powoda dochodzone w niniejszym postępowaniu (1.866.380,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21.12.2012 r.), w zakresie, w którym powód realizuje swoje uprawnienia jako wierzyciel z postępowania egzekucyjnego przeciwko spółce (...) SA.

Powyższe ustalenia stanowiły podstawę zmiany wyroku w zaskarżonej przez powoda części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz spółki (...) SA także kwoty 1.737.501,60 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 21.12.2012 r. – art. 386 § 1 kpc

Odnosnie apelacji pozwanego.

Zgodzić się należy z pozwanym, że nieznane są szczegóły dotyczące umowy o finansowanie oraz umowy pożyczki. Jednakże brak tych danych nie stanowił przeszkody w rozstrzygnięciu sprawy.

Wiadomo bowiem, że umowy takie były zawarte, skoro na wierzytelnościach z nich wynikających ustanowiony został zastaw rejestrowy. Znana jest co najmniej nominalna wartość świadczeń przekazanych pozwanemu na ich podstawie. Z dowodu wpłaty z dnia 2.07.2013 r. wyprowadzić należy wniosek, że co najmniej umowa pożyczki z dnia 2.06.2011 r. była także oprocentowana skoro pozwany wpłacił 4.000.000 zł w części na poczet należnych odsetek, a w części tytułem spłaty kapitału. Pozwany tego nie kwestionuje. Według oświadczenia pozwanego należności zostały uregulowane, na dowód czego przedłożył on stosowne potwierdzenia wpłat.

Przedłożone dowody wpłat zostały poddane ocenie Sądu Okręgowego i w części Sąd uznał, że nie dotyczyły one spłat związanych z opisanymi wyżej umowami. W ocenie Sądu I instancji pozwany nie zdołał wykazać wpłaty co najmniej 813.000 zł i w apelacji pozwany tego ustalenia nie podważył.

Bezspornym jest, że pozwany na poczet spłaty pożyczki z umowy z dnia 2.06.2011 r., nr (...) wpłacił w dniu 2.07.2013 r. kwotę 4.000.000 zł. Sąd Apelacyjny dokonał odmiennej oceny skutków prawnych tej wpłaty wobec powoda reprezentującego interesy zastawników, aniżeli uczynił to Sąd Okręgowy. Szczegółowe motywy takiego stanowiska zostały przedstawione przy rozstrzygnięciu dotyczącym apelacji powoda.

To upoważniało do stwierdzenia, że z tytułu spłaty obu pożyczek pozostało pozwanemu 4.813.000 zł.

Pozwany twierdzi, że umowy pożyczek były aneksowane i nie ustalono wpływu aneksowania na wysokość i termin wymagalności zobowiązań. Zauważyć trzeba, że jeśli pozwany twierdzi, że takie aneksy miały miejsce do właśnie na nim ciążył obowiązek wykazania tych okoliczności, bo to pozwany z tego faktu wyprowadza dla siebie skutki prawne. – art. 6 kc ***Tymczasem dokumenty, o których mowa wyżej nie zostały przez pozwanego złożone, bo pozwany odmówił ich wydania. – k. 388***

W świetle powyższego zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc nie okazał się zasadny. Wbrew stanowisku skarżącego treść umów łączących pozwanego i spółkę (...) SA, a także sposób ich wykonania przez pozwanego dało się odtworzyć w takim zakresie, jaki był niezbędne do wydania w sprawie merytorycznego rozstrzygnięcia.

W związku z powyższym apelację pozwanego należało oddalić. – art. 385 kpc

Koszty procesu.

Konsekwencją zmiany wyroku w zaskarżonej przez powoda części poprzez uwzględnienie powództwa w całości była zmiana rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu za I instancję. Zgodnie z art. 98 kpc kosztami należało obciążyć w całości pozwanego.

Ponieważ powód był w całości zwolniony od kosztów sądowych należało ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa opłatę sądową od pozwu w wysokości 93.320 zł, - art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a także obciążyć pozwanego kosztami zastępstwa procesowego powoda kwotą 7.217 zł. - § 6 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 108 § 1 kpc w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

SSO del. M. Rozpędowski SSA J. Geisler SSA B. Wysocki